

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hozva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Harminc szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, október 25.

A transzváli háboru.

Tegnap még az a hír ejtette diadal-mámorba az angolokat, hogy a glencoei csataterén óriási és fényes győzelmet arattak az angol csapatok a búrok fölött. Meg is érkezett a hír hivatalos távirat formában és végig száguldott a világon. El is hitték egy napig. Igaz, hogy vegyes érzelmekkel fogadták, mert az európai diplomácia nem jó szemmel nézi az angol hódítási tervet és terjeszkedési viszketeget Délafrikában.

Ma már az angol úgy jár-kél a világon, mintha az orra vére megeredt volna. Mert ime; alig fordult egyet a föld a nap körül és a nagy fennen hirdetett győzelmi hír erősen redukálódott, sőt egyenesen vereségnek bizonyult. Kisült rövidesen, hogy az angol haderő nemhogy győzelmet aratott volna, hanem ellenkezőleg: a búrok kisdud csapata tönkretette az angol helyőrségeket Glencoenál és másutt. Az agg Krüger elnök maga áll a csapatok élére és roskatag természetével, fehér hajával és szakállával jobban tudja lelkesíteni a tömeget, mint az angolokat a győzelmi hírek, a melyek hazugoknak bizonyulnak. Most már a »jobb védelmi állásba való helyezkedés« volt az angolok jelszava, a mi persze egyértelmű a megfutamodással és vereséggel.

Mire volt jó ezt a győzelmi kacsát világgá bocsátani? Az igazán éppen olyan talányos, mint a milyen megszokott jelenség háborus időben. Valahányszor háboruban valamely hadviselő fél verést

kap, rögtön elárasztja a világot táviratokkal, hogy győzött. A török-görög háboruban pl. ezrivel érkeztek Athénből táviratok, a melyek a görögök »fényes« fegyvertényeit regisztrálták. A törökök semmiféle táviratokat nem menesztettek, legfőlegb kormányukat informálták. Ellenben szép csöndben, minden hazudozás nélkül elfoglalták Thesszáliát és nyomultak előre az egész vonalon.

A spanyol-amerikai háboruban is egyik győzelmi hír kergette a másikat spanyol részről. Persze: a következő napok hírei mindig megczáfolták az előző napokét, a míg végre kiderült, hogy a legjelentékenyebb spanyol flottát úgy bezárták, mint az eget egérfogóban és tönkre is tették végképpen, reparálhatalanul.

Szakasztottan így áll a dolog az angol haderővel is, a mely táviratokkal dolgozik, a mikor fegyverei vereséget szenvednek. Annyira hitelre találtak a tegnapi győzelmi hírek, hogy még a tegnapi nap folyamán pozitív formában az a hír merült föl, hogy három európai hatalom koalícióba lépett Transzvál érdekében és azonnal akcióba lépne, ha Krüger elnök közbelépésre szólítja föl őket.

A háboru esélyei most még beláthatlanok. Igaz, hogy az angol haderő zöme még utban van a transzváli partok felé, de a míg megérkezik, tíz-tizenöt nap is elmulik. Addig pedig az angol helyőrségeket lépésről-lépésre úgy tönkre silányítják a búrok, hogy irmagnak sem marad belőle.

És ekkor.

Majd ott lesznek a most hiányzó európai nagyhatalmak. Akkor majd lesz

bőven pártfogója a kis búr köztársaságnak s mert ennyi pártfogót le nem verhet, tünni lesz kénytelen őket. Ezek aztán majd elszedik a kivivott diadal minden sikerét.

Mert ez a liberális politikai morál. Nem érzékenykedni, ha egy nép szabadságáért küzd, de késhegyig menni, mihelyest konczról van szó.

Ezek a győzelmek különben nem állítják meg, csak hátráltatják a következőket. Transzvál el fog esni, mert gyengébb mint Anglia. Ma pedig az ököljog az egyedüli jog, amit még a liberális elv respektál.

*

Legújabb távirataink a következők:

London, okt. 25. A ma publikált harcztéri hírek az itteni lakosságban óriási izgalmat és aggodalmat okoznak. E hírek szerint Jecle tábornok seregével elhagyta hadállását és visszavonulóban van. White tábornokkal egyesülnie nem sikerült. E hírekből azt következtetik, hogy a glencoei győzelem híre humbug volt akkor, a mikor publikálták, ma pedig a dolog úgy áll, hogy az angolokat a búrok megverték és üldözik. A közönség azt hiszi, hogy az angol hadsereget Glencoenál nagy katasztrófa érte, melyet a kormány eltitkol.

London, okt. 25. A hadügyminiszterium Ladysmithből White tábornoktól a következő, 24-én este 2 órakor kelt táviratot kapta: Egy tegnapi ideérkezett jelentés azt mondja, hogy a búrok nagy számmal, rendkívül erős hadállásban a Ladysmithtől Dundeebe vezető főúttól nyugatra tábornokot ütöttek. Éppen most kaptam azt a hírt, hogy dundeei csapataink, a melyek azelőtt Symons tábornok parancsnoksága alatt állottak, most pedig Yule tábornok vezetésével visszavonulnak Ladysmithbe és

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hadak utja.

Helyszíni tudósítóként leadja: Buksy

Ötödik ének.

Fellegtelen derűs égbolton kapaszkodott fel a pufók képi nap, fehérén ömlöttek el sugarai a kigyózó országoton, a porlepte házfedeleken, a komót billegő czimeres szarvu ökrökön, végezetül pedig a borjuni, de üvöltöző Tiszákon, Bodrikon és Sajókon.

Csend uralkodék még Czegléd szívében, de annál több ripakodás esett a széleken, már mint a porba burkolt város északi végén.

Itt tömörültek a hadak, teljes tábori készségben, rengeteg számu töltényekkel és azon őszinte óhajjal szíveikben, hogy vajha az árkok fűvén csillogó gyémántos reggeli harmat szivbővítő szilvóriumma asszimilálódnék! jöhetnek azután a véres számdoku ellen!

Az országot meglehetősen széles vala, azonban ez idő tájt sehol szék, avagy pad nem mutatkozék az uttesten; ennél fogva a hadak egyértelműleg az ut jobboldalán huzódó árokhoz tapadván, lábhoz vett puskákkal lesték, vajjon mi lesz hát?

Nagyvárad és Debreczen virágai, vagy 3000 ifju, mint hadi különítmény, leste-várta szivszorongva e percekben — lehetett úgy 6—7 óra,

reggel körül — hogy mi lesz? Közben ezután suttymban pipára gyújtások történtek s mikor tudtára adatott mindeneknek, hogy »szlobod pipázni,« akkorra már terhes és gomolygó füstfellegek imbolyogtak a tenger sok hadi feje fölött. Menetoszlopban történt mindez, rövid pihenőn belül. A várakozás pedig nőttön-nőtt.

Azután fellel borul a tájakra. Porfelleg, amelyet dübörögő huszárlovak patái eszközölnek, ott a háttérben. A porfellegből némely osztály huszárak bontakozának elő. Előbontakozván pedig, szuverén göggel tudakozták az álló hadaktól »poros-e a bakkanes?« meg hogy »izzad-i a bornyu?«; a mely kandi kérdésekre viszont a hadak azon meglepő választ adták, hogy »a bakkanes, ha végig rántanak rajta egy kefélt, hát ragyog, de mi a ló, csutakolás nélkül?«, meg hogy »a bornyuk szemmel láthatólag nyeregben izzadnak.« — S ki tudja, hova fajulna a mondott pourporlé, ha a lovagoknak, kardot rántva, jobbra nem kellene nézniök. Azonban oda kell nézniök, mert a hadak vezetője arra léptet fakó lován. Innét történt azután azon megmagyarázhatatlan eset, hogy míg a földszinten álló hadak torzpozákat vicso-ritottak a lovasítottakra addig emezek borzalmas némasággal kiöltögették nyelvüket amazokra.

És alig, hogy a nyelvüket öltögető lovasokat elnyelte a portenger, ime, előrobogtak a tüzérek. A tüzérek, a fegyvernemek legkomótosabb egyedei, a kik a zötyögő bakon, avagy a

még inkább zötyögő ágyukosarakba ülve, csöndes flegmával pipáztak, nem vetvén ügyet sem a gyalogosokra, sem pedig a lovasokra.

Ám ezeket is elnyelte a por. A várakozás pedig nőttön-nőtt.

Ott, elől, messze, a hadak oszlopának élén összegyülekeztek a parancsnokló tiszték és kemény szívvvel megállapították a küszöbön levő véres harc módzatait, körülményeit és erélyeit. Nagyon szövevényes lehetett pedig mindez, mert a megállapodás csak nem akart létre jönni, ott, elől.

A kétségbeesett drámaírók ilyenkor, az ilyen borzalmasan üres és tátongóan néma állapoton azzal segitenek, hogy »a szinfalak között zene hallatszik«; és ugyancsak a jótékony és hézagpótló zenére bizzák, hogy az elképpedt publikumot vigasztalja meg a látott és hallott zöldségek nyomán támadt vigasztalan lelki szomorúságukban.

Mi, krónikási a valóságnak, mi nem tehetünk ide zenét, sem szinfalat, legkevésbé pedig megoldást.

Tény annyi, hogy az első század egypár embere egyet gondolt és leült az árokba. Ez a hangtalan indítvány azután — ugyancsak hangtalanul — helybenhagyódott aképen, hogy a második századnál is kezdtek leülepedni az árokba. Ott másodperc nem kellett, hogy az álló hadak ülő hadakká alakultak. Ezek szerint kiki az árokban ült. A várakozás pedig

ma a Sundays-folyó völgyébe érkeznek. Én egy nagy hadoszloppal kivonultam, hogy Yule tábornok mozdulatait fődözsem. Az ellenséget mintegy hét mértföldnyire Ladysmithtől, természetileg rendkívül erős hadállásban fedeztük föl az uttól nyugatra. Mikor az ellenség látta előkészületeinket, egyik ágyujával rendkívül szabatosan kezdett lövöldözni. Tüzérségünk csakhamar viszonzta a tüzet és elhalgattatta az ellenség ágyuját. Csapatunk azután azt a parancsot kapták, hogy az ellenség hadállásával párhuzamosan, de közelebb az uthoz szállják meg a magaslatokat. Én beértem azzal, hogy az ellenséget foglalkoztattam s így megakadályoztam abban, hogy Yule csapatai ellen valamit tegyen. Két óra tájban véget ért a lövöldözés.

London, okt. 25. A Daily Mailnak jelentik Fokvárosból tegnapi kelettel: Yule tábornok Ladysmithtől kissé északra egyesült White tábornokkal. Egy másik lap jelentése szerint Cronje tábornokot Mafekingnél kétszer visszaverték s most Kimberley felé vonul, miután Mafeking ostromára egy kis csapatot hagyott hátra. Az oranjei búrok nyugat felé vonultak, hogy Cronjevel Kimberley támadására egyesüljenek.

London, okt. 25. A lapok kétségtelennek tartják, hogy a tengerészeti hivatal a tartalékos hajóraj egy részének mozgósítását tervezi s azt hiszik, hogy ennek az intézkedésnek az oka a perzsa öböl, mert Oroszország ott költőt akar szerezni.

London, okt. 25. Milner kormányzó azt táviratozta a gyarmatügyi miniszternek, hogy azt a fáradozását, hogy a bászutók vesztég maradjanak, megnehezíti a határszéli búrok henczegő magatartása, a kik a háboru megkezdése előtt és után nyíltan fenyegetőztek, hogy Masernt és más állomásokat megtámadják. A búrok megkísérelték a bászutók föllázítását is Anglia ellen. A búrok felelősek tehát azért, hogy a benszülöttek betörésétől kell tartani.

Páris, okt. 25. A lapok közlése szerint Damade vezérkari őrnagyot szemelték ki arra, hogy a transzváli háboruban az angol hadsereget kísérelje.

London, okt. 25. Kybmerley és Mafeking közt folyton apróbb csatározások folynak, melyekben ostromlók és ostromlottak versenyeznek az egymás iránti udvariasságban. Két kybmerley asszony kérésére pld. a búrok elbocsátják elfogott férjüket.

Néppárti gyűlés.

A váci választókerület néppárti polgárai Vácson 1899. október 29-én, vasárnap d. u. 2 órakor a Konstantin-téren néppárti népgyűlést fognak tartani a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: *Zichy* Nándor gróf. 1. A kisiparról és kisgazdaságról. Tartja: *Vaszary* Mihály bányafelügyelő. 3. A polgárok közeleti kötelességéről és a néppárt feladatáról. Tartja: *Révész* István. 4. A néppárt parlamenti szerepléséről. Tartja: *Rakovszky* István, cs. és kir. kamarás, orsz. képviselő. 5. Elnöki zárszó.

Hajszja egy főispáni szék körül.

A sárosi főispáni székéről van szó. Alig néhány nappal az új kabinetalakulás után megírtuk, hogy a kormányváltozás *Szinnyei*-Merse István sárosi főispán állásába fog kerülni. Ma nap ez nem ujság, mert az utóbbi napokban a lapok sokat foglalkoznak a sárosi főispánsággal és mindennap új jelölteket emlegetnek, sőt még azt is hangoztatják, hogy *Szinnyei* — ki mellett Eperjesen erősen demonstráltak — meg is marad. Ez tévedés; az eperjesi demonstráció csak siettetette *Szinnyei*-Merse István elbocsátását. Teljes pozitívással jelentik Budapestről, hogy *Ő Felsőge a sárosi főispán elbocsátó levelét már alá írta.* Hogy utódja iránt még nem tudtak megegyezni, annak oka abban keresendő, hogy Sárosban a régi és az új kormánypart (értsd nemzeti) még mindig veszekednek és következképpen itt a központban is összetűznek az illető hívek, ha a sárosi főispáni szék betöltése szóba jön. A kit az egyik part jelöl, az a másiknak nem kell és fordítva, úgy, hogy a miniszterelnök megunta a hajszát és kijelentette, hogy nem is fog sáros megyei embert kinevezni. A kinevezendő idegen megyebeli ember nevét is titkolja, nehogy e felett újból induljon a veszekedés. A dulakodó ellenfelek csak a hivatalos lapból fogják megtudni, hogy ki az a harmadik, a ki az ő veszekedésüknek örvend, melynek a főispánságot köszöni. A sárosi főispán elbocsátásával még nincs vége a főispáni változásoknak. Legközelebb Hont megyére kerül a sor, a hol még *Majthényi* veje, *Horváth* Lajos főispánodik. A régi nemzeti part gyűlöli *Horváthot* és addig nem fog nyugodni, míg ki nem üti a nyeregből;

ez pedig sikerülni is fog, mert hát mégis csak a régi nemzeti part ma az ur, ha más czégér alatt dolgozik is. Most még csak a főispánokat, utóbb másokat is ki fog vetni a nyeregből. *Horánszky* jelzett minisztersége, melynek legkésőbb határideje január közepe, de esetleg sokkal korábban is bekövetkezhetik, be fogja tetőzni az új épületet. Csak azután olyan jó legyen, a milyennek a nemzetnek még ellenzéki korokban ígérték.

Emlébeszéd dr. Nogáll János fölött.

Irta s a *Szigligeti Társaság* f. hó 22-iki gyásznapélyén felolvasta *Karsch* Lollion derecskei plébános, a társaság rendes tagja.

Hogyha a papnak csak vallási ismereteket kellene közölni hol szóval, hol írással: akkor hivatása egyike volna a legkényelmesebb állapotnak. Azonban a dolog nem így áll. Az Ur nemcsak azt hagyta meg apostolainak, hogy tanítsanak és kereszteljenek, hanem bizonyos nyomattal hoztattette: *tanításátok az embereket megtartani mind, amit parancsoltam nektek. Azaz, szoktassátok, neveljétek őket mindannak megtartására és követésére, amit akár az igazságosság, akár a szeretet isteni törvénye követel.*

Hogyan, mi módon? Nyilvánvaló, hogy erre a főnséges czélra csak egy *határozó* mód és eszköz kínálkozik s ez a *példaadás*. Ez a gondolat jut kifejezésre az Ur következő szavaiban: *»Ugy világoskodjék a ti világosságtok, hogy az emberek lássák jó cselekedeteiteket.«* (Máté 5, 16.) Már pedig jó példával előmenni mind abban, amit az Ur megtartani parancsolt és tanácsolt, nem oly könnyű feladat. Összhangot létesíteni beszéd, irás és élet között és ennek az összhangzatnak szépségével elbűvölni, vonzani, meghódítani a sziveket: felette nehéz dolog, azért, mert ez lemondással, önmegtágással, áldozattal jár, amitől pedig az emberi természet ösztönszerűleg idegenkedik.

És lám, dacára ennek az ember minden erejével daczó nehézségnek, N. J. a *példaadással járó tanításban* is, hivatása magaslatán állott mindvégig; sőt ebben domborodik ki igazi nagysága. Mert életének akármelyik időszakára, működésének bármely mozzanatára gondoljunk: erkölcsi disharmoniát előidéző gikszerekkel soha, sehol sem találkozunk. Beszéd, irás, cselekedet, nála főnséges harmoniába egyesülnek.

Állításom igazolásául néhány példával szolgálak oly formán, hogy azt, amit N. szóval, írással tanított, szembeállítom javarészt köztünk lefolyt és így általunk jól ismert életével.

félelmetes módon növekedett, holott számosan, de édesen elszenderedtek.

És lám, a véletlen mily ügyes rendező. Az ut szélén elszórt parasztházak benszülöttei lassanként kigyűltek a tengernyi hadak csodájára. Kigyülekezének és döbbenettel sziveikben tapasztalták a következőket:

1. Hogy ez a tenger sok katona mind szomjas.
2. Hogy nem kell nekik egyéb, csak csupán egyetlen korty víz.
3. Meg még egy korty a kulacsba.
4. Meg még egy vederral ráadásnak és végül
5. Hamar, ami harapni való akad a háznál!

Ezek révén kiszült azután, hogy a módos gazdák által dusan berendezett élestarak körülbelül hasonlatosak a tengerbe vetett egy süveg cukorhoz, a mennyiben az sem édesíti meg a tengert, de az élelmi készlet sem apasztja a hadak falánkságát. Kiszült továbbá az is, hogy a nádi farkas étvágya meglehetősen, de mégis csökkenőleges arányban áll az utszélen álmálól felriadt hadi étvágyával. Mindezekkel kapcsolatosan meggyőződtek a czeplédiek arról is, hogy valamivel könnyebb kánikulában legyet szelidíteni, mint harczkész állapotban leledező hadfiaktól ezt a nyilatkozatot kicsikarni: köszönöm, elég volt.

Azonban, midőn ezen soronkívüli tobzódás

már a legnagyobb mérvet öltötte volna, riadalom támadt, ott elől. Száguldozó lovas alakok bontakoztak ki a por-egytemből és elszánt vezényszavak hangzottak innen is, tul is. A hadak pedig talpra kapaszkodva, vállukra kapkodták puskáikat. Kisült immár, hogy az ellenség *Alberti* tájékán hetvenkedik; innét folyólag alaposan megverendő.

Hogy pedig ez történhessék, ime a hányveti huszárokra legelőbb rájár a rud. Mert ezek, mintegy vészhirokoiként a nyomokban robogó és vérszomjas hadaknak, előre száguldoznak. Előre; de nem a sima országuton, hanem jobbra és balra, be a gyalázatosan feltut szántásokba, sumpedékes sömlyékebe és okvetlenül kimélendő kukoricza rengetegekebe. Ez a pokoli funkciót pedig úgy hívják: terepfelderítés. Hiszen derült lehetett a terep, de a kemény lovasok bizony sötét hangulatban robogtak a hepe-hupás homoktengerben, valamint a dagadványos mocsarakon által.

És mig a marczona lovasok — megátkozván a sima országuton előnyomuló gyalogos hadakat — elszáguldoztak a szélrózsa különféle irányában, állítólag azon nemes szándékkal, hogy hirt hozzanak a lappangva hetvenkedő ellenségről, — addig a hadak biztosított menetben és valamely zugból felzavart vad darazsak pikáns zápora közepette kemény szívvel haladnak előre.

Tartozunk az igazságnak azzal, miszerint feljegyezzük a napról, hogy nem állt meg, megcsodálendő az előre mozgadó és vért szomjuhozó hadakat, de viszont tartozunk azzal is önmagunknak, hogy csekély terjedelmű éneünkben különösen megemlékezzünk az óriási menetoszlop legvégén haladó különös csoportról.

Ez a különös csoport pediglen állott vagy 20—30 hadfiból, akik részint petrenczés rudakat, részint pedig *vászonpólyákat* czipeltek, amely vászonpólyákhoz pléh lábhüvelyek simultak. Nevezetesen valának továbbá a hadfiak arról is, hogy gyilkoló szerszám helyett hatalmas börtáska lógott övükön, karjaikon pedig fehér szalag, piros keresztrel. (Hony soit, qui maly pense!)

Mind máig ki nem derült okokból kifolyólag az érdemes férfiak rendszerint úgy szerepelnek, mint sebesültvivők. Mindéddig azonban sebesült nem lévén, a mondott petrenczerudak és pólyák vivésére szorítottak, nem mulasztván el egyuttal, hogy — kuthoz érkezvén a csapat — legelsőbben telimerítsék a keblükön kotyogó tartalék kulacsot, minél fogvást kevésbbé gyötré őket mindenha az égető szomj, mint a dühös rohamokat végigküzdött hadakat, továbbá — mint énekeink során kiderülend — óvatosan távol tartózkodtak minden néven nevezendő hadifaradalmaktól. — Nem is csodálható, hogy így nem épen

N. mindenekelőtt hitet és a hit elveit alkalmazkodó életet sürget, akár midőn beszél, akár midőn ír. És lám, midőn ezt teszi, meggyőződésből, ex abundantia cordis, cselekszik; mert hisz' jellemének legdrágább kőve a *hit erénye*.

Amit az apostoli hitvallás a hit tárgya gyanánt felsorol, arról ő szíve mélyéből megvan győződve: hisz rendületlenül és ezt avval mutatja meg, hogy minden cselekedeteiben a ker. hit elveit, utasításait igazodik. A hit természetfeletti birodalma minden berendezésével együtt rá nézve az a környezet, melyből szelleme életet merít.

A hit fájának három nevezetes hajtása van: a *B. Szűz tisztelete, az egyház és a haza szeretete*. Ezt a három erényt, miknek gyakorlását sz. István király Imre fiának különösen lelkére kötötte, amely erények a magyar nemzet jellemző tulajdonságaihoz tartoztak mindég, a mennyi bensőséggel és lelkesedéssel N. hirdette, ugyanannyival gyakorolta. Ami különösen N. *hazaszeretete* illeti, ebben őt senki felül nem múlta. Jézus hazaszeretete, melyet egyik könyvében oly meghatározó módon ír le, volt neki ebben is örök mintaképe. Igaz, hogy pap létére karddal a hazát nem szolgálta. Ámde kérdem: ez az egyetlen módja a hazafiság erénye megnyilatkozásának? Nem lehet-e a hazát, főleg válságos időkben, mikor annak léte forog veszélyben, imádsággal szolgálni, melyből egy Isten által meghallgatott *Mi-Atyánk* — Bossuet megjegyzése szerint — többet ér százezer szuronynál? Csak a jó Isten mondhatja, mennyit aggódott, sóhajtott, imádkozott N. a hazáért, valahányszor egy-egy vészfelhőt közeledni látott... És hogy azok a vészfellegek elvonultak, hogy a haza sorsa jobbra fordult, — mert a Gondviselés az események csodálatos szövése által jobbra fordította — vajjon nincs-e ebben része annyi sok közül az ő szent fohászainak is? Aztán: minthogy a hazát szeretni annyit tesz, mint a *haza javára élni* és a költővel én is azt kiáltom: *addig éljen az ember, míg a hazának él*: vajjon N. egész élete nem a hazának tett szolgálatok kiapadhatatlan forrása volt-e? Tett-e csak egyetlen lépést is, melylyel a magyar haza anyagi és erkölcsi tőkét ne gyarapította volna?

N. torábbá szóval, tollal arra int, buzdít, hogy az élet mostoha viszonyai között ne vesztse el az ember bizodalma Istenben és az ő bölcs. atyai gondviselésében. És ime, jellemében ragyogó gyémánt gyanánt ott tündöklök csak ugyan a *Keresztény bizodalom*, az a természetfölötti erő, melynél fogva maga akarátát mindég alá tudta rendelni Isten akaratának és ezen fensőbb akaratnak róla való intézkedésében, ha még oly kellemetlen volt is az rá nézve, mindenkor megnyugodott ellenmondás, zúgolódás nélkül.

a legnagyobb népszerűségnek örvendett ezen különös fegyverneműl szolgáló csoportot a hadak között. Mi azonban, a pártatlan krónikások ezuttal nem tagadhatjuk meg rokonszenves csodálatunkat, ha nem is a különös csoporttól, de főképp a csoport vezéreitől. Ezek valának pedig a tartalékos doktor bácsik — lovon.

Méltóztatnak bizonyára mindannyian emlékezni azon különös, mondhatnók vad fantáziával leirt lovas hadseregről, amelyet Jókai papa a Jövő század regényében megénekelt s amely vadul dühös kozák és tatár lovasok azzal valának valóságos rémeivé a jövő század csatáinak (Jókai papa szerint), hogy a lovasok, lóval együtt, madzaggal léghajókhoz vagynak kötözve, a léghajókban pedig bombát hajgáló szamojedek ülnek; már most ezután (mondja Jókai papa) micsoda iszonyúságos rohanat lett abból, mikor 60,000 (hatvan ezer) ilyen repülő lovas, szamojedestől, bombástól neki vágatott — kedvező széllel — az ellenséges hadosztálynak?

Isten őrizzen minden jámbor körösztényt és mohamedánt az ilyesmitől, ezen és a jövő században!

Hanem — kénytelenek vagyunk feljegyezni — epochálisabb valami volt ennél is, mikor kiadódott a szigorú parancs:

Azt is hirdette szakadatlanul, hogy *Istent mindenekelőtt kell szeretni* és hogy ennek a szeretetnek próbája a halálos bűn kerülése, hogy tehát csak az szereti Istent igazán, aki harcban áll a bűn hétéjú sárkányával, főképp a *kevelységgel, a testiséggel és a fősvényiséggel*. N. ismert *alázatossága, szeplőtelen élete és csodálatos jótékonyága* bizonyosságom, hogy egész életén harcban volt a bűn sárkányával és hogy felettök Isten segítségével diadalmaskodott.

Isten szeretetével szoros kapcsolatban lángbuzgalmu apostola volt a *felebaráti szeretetnek*; nem annak a határozatlan, kétes becsű humanizmusnak, mely a bajba került ember-társakkal szemben és annak érdekében szépen csengő, bongó frázisokon és hoimi beteges érzélgésen túl alig tud emelkedni, hanem annak a szeretetnek, melynek mintaképe Jézus, próbája pedig a lelki és testi irgalmassági cselekedete gyakorlása. Mert hát szép a szó, ha igaz; szép látvány a szív megindulása a nyomor láttára; azonban szépen beszélő és meghatóan érző felebarátaim! ne nehezítetek rám, ha kimondom, hogy az irgalom cselekedeteire szorult ember nem éri be gyönyörű mondásokkal és érzélgéssel: neki *tevékeny* szeretet kell; neki oly irgalmas szamaritanusra van szüksége, a ki, mielőtt meggyőződött embertársának szorult állapotáról, legott leszáll barmáról, orvoságot önt a sebekbe, bekötözi azokat, biztos helyre szállítja és felépüléséről gondoskodik.

Az eddig követett logikai menetet szem előtt tartva, azt kellene most kérdenem: Hát N. ilyen irgalmas szamaritanus volt-e? Volt-e összhang az ő felebaráti szeretetét hirdető tanítása és élete között? Gyakorolta-e az irgalom cselekedeteit? Adott-e ételt az éhezőknek? Ruházatot a mezteleneknek? Tanította-e a tudatlanokat? Vigasztalta-e a szomorukat? Fel tettem a kérdéseket, de felelni rájuk nem felelek. Hadd feleljenek én helyettem mindazok, kik több mint egy félszázadon át, kimeríthetetlen jótékonyágának részesei valának. Mind ezek hangos vallomást tesznek nemcsak arról, hogy az irgalom cselekedeteit gyakorolta, de arról is, hogy *mi módon* gyakorolta? Mert utóvégre jót sokan tesznek és mégis kevesen, csak igen kevesen teszik azt erkölcsi érdemmel, azért, mivel nem követik N. püspök példáját, ki a jót mindig *személyesen, titkon, vidáman és bőven* gyakorolta. *Bőségesen* gyakorolta a jót, azt mondtam. Az embernek szinte megáll az esze arra a kérdésre: hogyan tudott annyi meg annyi jót tenni aránylag igen szerény anyagi eszközökkel? Pedig ennek a csodálatos jelenségnek magyarázata igen egyszerű és természetes, ha meggondoljuk, hogy utóvégre kiki annyi jót tehet, amennyit magá-

tól meg tud tagadni. N. azért tett annyi sok jót, mert igen sokat tagadott meg magától.

Végül még egyre hivatkozom, aminek követését mindenkinek, kiváltképp papoknak a szívére kötötte, arra t. i., hogy ami jót az ember cselekszik, *érdek, számítás nélkül cselekedje*. Ezt az igazságot is a maga jellemével való ellenmondás félelme nélkül hirdethette ő, ki az emberek elismerésére sohase számított, legalább is azt nem kereste. E tekintetben Hadima császárral tartott, aki mondotta: »Honos non peti, sed prüberi debet.« Ha az illetők megadják a jól megérdemelt elismerést, magokat tisztelik meg vele; ha pedig azt bármely alanyi okból megtagadják, annál jobb, legalább a látogatja sincs meg annak, mintha béres módjára bérért szolgált volna. Egyébiránt N-től a világ nem tagadta meg elismerését, talán épp azért, mert nem kereste. Ugyanis, az egyház a hierarchia legmagasabb fokára emelte fel őt. A király előkelő rendekkel tüntette ki. A budapesti m. k. egyetem, a sz. Tamásról címzett római Akadémia, a sz. István-Társulat Irodalmi osztálya, a Filológiai Társaság Budapesten és Váradon a Szigligeti-Társaság tudományos és irói érdemeit, polgári erényeit pedig Nagyvárad városa méltányolta azzal, hogy díszpolgári okmánnyal tisztelte meg.

Nem ismervén az emberi szív természetét, valamint ellentétbe keverednék a tényekkel, ha azt állítanám, hogy N. közönbösen, a halás szív megindulása nélkül fogadta azt, amit ember embernek elismerésül nyujthat. Végrendeletemben maga mondja, hogy Nagyvárad városának elismerése neki igen jól esett. Mindazonáltal nem ezekben helyezte jutalmát. *In titulum 'sepulchris* számba jött előtte minden, amit a temető bejárata előtt le kell tenni. Ő azt tartotta: *ad maiora natus sum!* Halhatatlan életre születik az ember s ezt ő el is nyerte. Habár verejtékes munkában kifáradt teste — lombtárba került kalitkaként — ott pihen a kriptában, lelke, mint a kalitból kirepült madár, oda szállt, ahova vágyott, az örök szabadság hazájába.

Pár év előtt egy reggel a szokásos istentiszteletet végeztem a sz. Vincze-intézet új kápolnájában. Hazajövet egy utamba eső tüzet előtt elhaladva következő kérdéssel szólított meg a kint álló boltos: »Jó reggelt t. ur! az áldott lelkü püspök ur intézetéből tetszik jönni? — Igen, onnét, feleltem én. — Ilyen arafnak kellene sokáig élni, jegyezze meg ő.

Mit? *sokáig*? — vágott közbe helyreigazitólag a boltos felesége, ki a boltból a párbeszédet hallgatta, — *örökké kellene élni* egy Nogáll püspöknek.«

Igen örökké kell élnie, aminthogy örökké él. Az igazak örökké fognak fényleni (Bölcs 3, 7) és akik az igazságra sokakat oktattak, tün-

— Orvos urak és sebesültvivők az ezred élére!

Jahaj! közben esett pedig egy hatalmas árok. Árok, amelyet képzett rókahajszolók vídám hallali! hangjai mellett könnyedén átszoktak ugratni. Igen, hallali közben! De itt, most, hallali és róka nélkül?

A méla paczik habozva állottak meg az árok szélén és nyugtalanul tekintettek egymásra. Ezt úgy hívják a rajzászok: oldalmézet.

Majd azután gyöngéd nyelv-csettintésekkel és oldalba bökkendésekkel igyekeztek a lovakok lovaikat meggyőzni arról, hogy a szenvedő emberiségnek ott, elől van szüksége a lovastott Hüppokratészekre. Erre némely paczi megvetéssel hátat fordított az ároknak. Ezt úgy hívják a rajzászok: hát nézet.

Végezetül az egyik ifju lovagot elragadta a hév és a kantárral föbe vágta renitens Bucefalusát. A föbe biztatott pára erre szügybe vágta a fejét és árokmentén — vad iramodással elvágatott, számos hadfi életét kockáztatva a kilátásba helyezett letiprással. Am a hadfiak vad ijedelemmel széjjel rebtentek s az így támadt hézagon által azután világgá vágatott a paczi, lovagostól együtt. Ezt pediglen úgy hívják a rajzászok: madártávlát.

Nem mondhatjuk, hogy a többi paczi követte a főntebb leirt pacinak a példáját, de mind a mellett különös körülmények közepette

robogtak át az onimozus árkon. Az egyiket utóvégre is úgy kellett átvezetni.

Ime azonban, észhez kapván, az összes epizódokat elnyeli immár az ágyudörej és az aczéli zöreje.

Kezdetben csak néhány hadfi kontrázott a dübörgő ágyuknak, puskapukkanással, lassanként azonban harcba lép a tenger sok hadfi. Egy frissében felszántott óriási szántóföldön által ezrek és ezrek örületes puszkázást visznek véghez, majd pedig összetömörülve, dühödt rohanást eszközölnek. S mindez miért?

Vagy harmincz száz hadfiért, akik stoikus nyugalommal egy helyben állanak, noha sipkájukon fehér szallag vagon.

Ezt pedig úgy hívják Lothar Meggendorferék (a mely czég tudvalevőleg igen ügyes szatirikus czég) hogy: Grosse Wirkung kleine Ursache, — katonáék pedig: dandár harcza jelzők ellen.

A nap függőlegesen süt le az égbolt közepéről.

Rengeteg a hőség és augusztus 31-ike vala ekkor, — meg dél.

És hol vala az ebéd? És mi vala az ebéd? Becsületszavunkra állithatjuk, hogy majd kiderül a következőkben.

dökölni fognak, mint a csillagok, örökkön örökké. (Dán. 12, 3) De halhatatlan ő oly értelemben is, hogy neve, emlékezete nem fog elmúlni soha. (Zsolt. 111.) Emlégetni fogják, míg nemes alkotásai, melyeket bölcsességgel és szeretettel létesített, fennállani fognak. Sőt ha valamikor rommá lenne az az épületesoport, a belőle kimagasló istenházával és az ő valamikor létesítendő szobrával, a romok között bolyongva így fog beszélni az özvegy rongyokba burkolt éhező gyermekeinek: Élt hajdan itten egy szent püspök, a ki maga szükölködött, hogy abból, a mije volt, minél többet a szegényeknek juttasson; aki a sárból fölemelte az inség és nyomor gyermekeit, hogy megmentse őket Istennek és a hazának. Térdeljünk le gyermekeim, csókoljuk meg e romokat és imádkozzunk érte egy *Miatyánkot*.

(Vége.)

Városatya jelölések.

— A szabadelvű párt ülése. —

A nagyváradai szabadelvű párt választmánya tegnap döntött a váraljai és olasz-i városatya jelölések ügyében és jelölte amabban egyhangulag Weisz Mór, emebbe pedig szavazással dr. Perjéssy Mihály kir. ügyészt.

A gyűlésre, mely a Széchenyi-szálloda éttermében folyt le, a választmány igen sok tagja jelent meg, az az szigorubb vizsgálat után az derült volna ki, hogy a megjelentek és szavazóknak mintegy 3 negyed része nem volt választmányi tag. A váraljaiak inkább érdeklődtek a jelölés ügye iránt, tehát tömegesebben voltak jelen és ismét megnyilatkoztak a separatisztikus törekvések, melyek a Papp Miklós — Kurländer féle választásnál törtek ki először.

Az olasz-i városatya jelölésnél a választmány jónak látta meglepedkezni előbbi határozatáról. A mult évben ugyanis azt határozták egy gyűlésükön, a midőn Papp Miklós jelölése szintén szóban forgott, hogy a legközelebbi választásoknál a párt kiteszi magát érte. És most ismét cserben hagyta.

Az ülés lefolyása a következő volt:
Elnök: Hlatky Endre.

Jelen voltak: Bulyovszky József dr., Schöpflin Ágoston, dr. Várady Zsigmond, dr. Munk Jakab, dr. Hoványi Géza, dr. Konrád Márk, Rádl Ödön, Mezey Mihály, Schwartz Antal, Pálly Lajos, dr. Adorján Armin, dr. Grósz Albert, dr. Radó Ignác, Ternyei Antal, dr. Friedländer Sámuel, Lövenstein Zsigmond, Ulmann Ábrahám, Feldmann Mór, dr. Kurländer Ede, Pollák Mór, Salamon Benedek, Ulmann Félix.

Elnök előterjeszti a választmányi ülés tárgyát és ajánlja, hogy először a váraljai jelölés ügyében döntsenek.

Erre Gábel Jakab ajánlja jelöltül Weisz Mór, dr. Friedländer Sámuel Moskovits Miksát.

Radó Ignác a mellett kardoskodik, hogy a párt az ügyet nyílt kérdésnek tekintse.

Hoványi Géza dr. szerint vagy van párt, vagy nincs, ha van párt legyen jelöltje is és adjon irányt, mert ha ez nem történne meg, olyat találnak megválasztani, a kit a párt épenséggel nem akarhat és a kit nem is gondolnak. Indítványozza, hogy egy jelölt mellett foglaljanak állást.

Friedländer Sámuel ajánlja, hogy mindkét jelölt jelöltessék a párt által.

Schwartz Antal kéri, hogy e jelölés ügyében egyedül a váraljai tagok szavazzanak s ne az olasz-iak is.

Hlatky Endre elnök kifejezi, hogy ugy Friedländer dr., mint Schwartz Antal véleménye nagy tévedés, mert a párt mindig ezen alapon tárgyalt városi ügyekben is és e kérdésekben dönt az egész szabadelvű párt. Nem pártikuláris érdekeket képviselünk, hanem az egész város érdekeit. A választások csak nov. 5-én lesznek s ha nem döntenének a jelölt személye mellett, egy 48-as párti is felléphet.

Felkiáltások: Ejen Weisz Mór!

Egyhangulag Weisz Mór jelölése mellett állapodnak meg s a végrehajtó bizottságokba beválasztják: Kurländer Ede dr., Feldmann Mór, Weisz Józsefet, Algai Ignácot és Gábel Jakabot.

Az olasz-i jelölés.

Hlatky Endre elnök előterjeszti, hogy a hirlapokból ugy olvasta, hogy az olasz-i városatya választásra többen vannak jelölve, így: dr. Perjéssy Mihály, Papp Miklós, Rutter Emil, dr. Márkus László stb. — kéri erre nézve a választmány véleményét.

Rádl Ödön és dr. Várady Zsigmond, dr. Perjéssy Mihályt ajánlják.

Schöpflin Ágoston ajánlja Rutter Emilt.
Friedländer Sámuel dr. szintén ajánlja Perjéssy Mihályt dr.

Mezey Mihály megkérdi, hogy Perjéssy Mihálynak meg van e már a joga a választásra.

Hosszabb tanácskozás után megállapítják, hogy meg van.

Mezey Mihály dr. Márkus Lászlót ajánlja jelöltül, mire Rádl Ödön megbízatása folytán kijelenti, hogy dr. Márkus László nem fogadja el a jelöltséget.

A váraljaiak Papp Miklós pénzügyigazgatót ajánlják.

A tömeges jelöléseket titkos szavazás alá bocsátják, melynek folyamán

Perjéssy Mihály dr. kapott 18,

Papp Miklós 10 és

Rutter Emil 3 szavazatot.

A végrehajtó bizottságba választják dr. Konrád Márk, Hlatky Endre, Bordé Ferenc és Hegedüs Géza tagokat.

Elnök a tagokat fokozott tevékenységre inti a választások körül és ezzel az ülés véget ért.

A koci kerekei alatt.

Végzetes szerencsétlenség történt tegnap a délelőtti órákban a Nagy-piacz téren. A Feldmann féle szódabérlő részvénytársaság, melynek Velenczén, a Kolozsvári-utcán van nagy gyártelepe, egyik alkalmazottja, egy gyenge idegzetű ember, lezuhant a kocsi kerekei alá megrakott súlyos koci kerekei alá kerülve, olyan nehéz zuzódásokat szenvedett, hogy aligha marad életben.

A katasztrófa áldozatát Czimmerman Menyhértnek hívják, családos ember, két kis gyermeke is van, de pár év óta elváltan él a feleségétől. Mint pénz beszedő volt alkalmazva a társaságnál s rendszeren másodmagával, a kocsisal együtt végezte feladatát, a szódás üvegek szállítását a megrendelőkhöz. Tegnap azonban nem kapott segítséget maga mellé s neki kellett a gyepőt is a kezébe vennie. Czimmerman már régóta makacs fejszédülésben szenved, érezvén, hogy hajtás közben baja újra előveszi, le akart szállani a kocsi kerekei alá, hogy a vágató koci kerekei alá került. A kerekek épen a fején és a nyakán mentek keresztül a szegény embernek s csakhamar egész vértócsa képződött körülötte a száján-fülén meginduló vérből.

Az idegrázó jelenet szemtanujai azonnal a szerencsétlenül járt segélyére siettek, kocsin gyorsan lakására, majd a kórházba szállították, ahol dr. Barna Ármin és Weisz Márton orvosok iparkodtak rettenetes kínjait enyhíteni, de orvosi szerint nagyon kevés remény van arra, hogy őt az életnek megmenthessék.

Czimmerman egész életében sors üldözött emberek közé tartozott. Évekkel ezelőtt, pályája kezdetén tetemes vagyona volt, a nevével is jelentékeny összeget kapott hozományul, de vállalatái mind szerencsétlenül ütöttek ki s pár év alatt teljesen tönkrement, ugy, hogy kénytelen volt a más szolgálatába lépni, de így is

alig tudta kenyerét megkeresni. Hogy végzete teljes legyen balsorsában, neje is hátat fordított neki. A hosszú csapások sorát a tegnapi végzetes szerencsétlenség tetőzi be, mely alighanem véget vet a szerencsétlen Czimmerman nehéz földi küzdelmeinek.

UJDONSA GOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Október 28. Érkezetlet a fuvardijszabás dolgában d. e. 10 órakor a vármegyeházán.

November 5. A Kossuth-szobor leleplezése Tenkén

November 2. Sajtópör a törvényszéken.

November 5. Városatya választás Olasziban és Velenczén.

November 14. A halásztársulat érkezetlete a vármegyeházán.

November 18. Sajtópör a törvényszéken.

* **Személyi hírek.** Beöthy László dr. főispán a Belényesi vidéki vadászatokról szerdán hazaérkezett. — Fassie Tódor országgyűlési képviselő Nagyrádon időzik.

* **Egyházfejedelmek utazása Kolozsvárra.** Ma veszi kezdetét Kolozsvárra a Mária kegykép nagy ünnepe. Steiner Fülöp székesfehérvári és Bubicz Zsigmond kassai püspökök Kolozsvárra menendők kedden d. u. érkeztek Nagyrádra s a bibornok-püspök vendégei voltak. Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök tegnap este a 7 órai vonattal utazott el vendégeivel Fetszer Antal kanonok, dr. Szemethy Géza titkára és Mayer Antal czeremoniárus kíséretében Kolozsvárra. Az egyházfejedelmek fél 9-kor érkeztek Kolozsvárra, hol a pályaudvaron a papság s az erdélyi státusgyűlés tagjainak élén Majláth Gusztáv gr. erdélyi püspök fogadta üdvözlő beszéddel. A vendég bibornok és püspökök a harangok zugása közt vonultak be a városba a plébánia-lakba, hol Biró Béla apátplébános mint házigazda fogadta az érkezőket.

* **A király Budapesten.** Egyes lapok ama hírével szemben, hogy a király szombaton Bécsbe utazik, a »Bud. Tud.« közli, hogy a király Mindenszentek napját Bécsben fogja ugyan tölteni, de aztán ismét visszautazik Budapestre. November első felében a budai várpalotában több udvari ebéd lesz.

* **A színház építése.** A színház építésével gyorsan haladnak. A falépítmény a napokban már kész lesz s a vasfedél szerkezetet is felrakhatják. Az építés ilyen előrehaladott stádiumában gondoskodni kell a berendezési munkákról. A világítás kérdését is rövid időn eldöntik, hogy gáz- vagy villany-fényt alkalmaznak-e? A vízvezeték-, csatornázási-, festési-, aranyozási- és szobrászati munkákra kiirt pályázat tegnap lejárt s az ajánlatokat felbontották. A vízvezeték-, csatornázási munkálatokra — melyek 4800 forinttal vannak előirányozva — két ajánlat érkezett be és pedig Gabbler I. budapesti cégétől, a mely cég 4500 frtért, Klell Béla nagyváradai iparostól, a ki 4445 forintért hajlandó a munkálatot végezni. A festő és aranyozási munkálatra három pályázat érkezett be: Thiessen H. és fia debreczeni cégétől, a ki az előirányzott összegből 15 százalékot; — Glück Józseftől (Arad) a ki 8 és háromnegyed százalékot, — és Eichhorn Vilmostól (Budapest), a ki 12 szá-

zalékokat enged. A **szobrász** munkára Peller Ferencz és társa — az előnyösen ösmert nagyváradi szobrász — ki többek közt a budapesti Oroszi mulató dekoratív munkáit is készítette — adott be ajánlatot 6 és fél százalék engedménnyel. A tanács a beérkezett ajánlatokat kiadta a színházépítésre felügyelő bizottságnak, hogy véleményét meghalassa, mely után dönteni fog, hogy a vállalatok keresztülvitelét mely vállalkozókra bizza. A pályázatokból látjuk, hogy egyetlen külföldi cég sem adott be ajánlatot s a festő és aranyozási munkálatokat kivéve, a többi munkákra meghatározható nagyváradi iparosok is pályáztak. A bizottságtól joggal elvárhatja, hogy helybeli iparosoknak adja ki a munkákat, annál inkább, mert ezek ajánlata a legelőnyösebb is.

* **Steinberger kanonok üdvözlése.** Steinberger Ferencz dr. a katolikus oktatásügyi tanács elnökét a minap kinevezték kanonoknak a nagyváradi irodalmi stallumra. Ebből az alkalomból a **katolikus tanítók országos bizottságának és oktatásügyi tanácsának** küldöttsége üdvözölte tegnap Steinbergert Szatmártt, Ember Károly világi elnök vezetésével. Ugyancsak tegnap tisztelgett a **szatmármegyei tanítótestület és a tanítóképző intézet** tanári kara az új kanonoknál.

* **Áthelyezés.** Dr. Fáykiss Károly törzsvorost Ő Felsége a budapesti honvéd térparancsnoksághoz helyezte át.

* **Katolikus körök szaporodása.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy a belügyminiszterium a **hárságyi román. kath. olvasókör** és a **zubereci katolikus kör** alapszabályait a bemutatási záradékkal ellátta.

* **A joghallgatók felolvasó estélyei.** Évek óta minden télen rendeznek a joghallgatók felolvasó estélyeket, amely mindig a legfényesebben sikerülnek. E sikereken felbuzdulva elhatározták a joghallgatók, hogy a tél folyamán ismét rendeznek felolvasó estélyeket, és pedig ezúttal nem csak Váradon, hanem a vidéken is. A joghallgatókat ugyanis a megye több városában felkérték, hogy rendezzenek felolvasásokat, amely kérésnek a joghallgatók készséggel eleget is fognak tenni. Az első ilyen felolvasás már a jövő hó elején lesz, valószínűleg **Margittán**. Váradon az első felolvasó estély december elején lesz.

* **Halálozás.** Mély részvétellel értesülünk egy agg urnó: özv. **Fassie Pálné** haláláról, mely gyászba borította a Fassie-családot. **Fassie Tódor** országgyűlési képviselő, továbbá **Fassie Pál** kir. törvényszéki bíró és **Fassie Sándor** tb. r. alkapitány édes anyjukat gyászolják az elhunytban. Temetése ma, csütörtökön délután 2 órakor lesz. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Fassie Tódor ügyvéd, országgyűlési képviselő és neje **Tüczherer Terézia**; **Fassie Erzsébet** és férje **Papp János**, körjegyző, földbirtokos; **Fassie Pál**, kir. törvényszéki bíró és neje, **Román Katinka** s gyermekeik; **Pali**, **Zseni**, **Valéria**, **Gizella** és **Gyula**; **Fassie Róza** és férje **Tyáha Fülöp** s gyermekeik; **Gábor**, **Mariska**, **Anna** és **Pál**; **Fassie Szandra** és **Fassie Sándor** r. alkapitány, a maguk és az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatják: hogy a felejthetetlen anya, anyós, illetve nagyanya és rokon özv. **Fassie Pálné** szül. **Malán Mária**, folyó évi október 24-én d. u. 4^{2/4} órakor életkorának 84-ik évében az Urban, jobb létre szenderült. A megboldogultnak hült tetemei folyó hó 26-án délután 2 órakor fognak a helybeli gör. kel. egyházban tartandó szertartás után örök nyugalomra helyeztetni. Nagyvárad 1899 okt. 24. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **Halottak napja.** Közeledik a gyásznap, mely elhunyt szeretteink, kedveseink és nagyjaink emlékének van szentelve. Tömegesen zarándokolunk ki ilyenkor arra a helyre, a hol egykor mindnyájan találkozunk és felújítjuk az emlékeztést, leróva a hála és kegyelet adóját. A helybeli kir. kath. jogakadémia az idén is kivonul halottai sirjához, hogy az igaz megemlékezés koszoruját elhelyezze a sirokon. Tömegesen, testületileg, fekete lobogó alatt vonulnak ki, vigyázva, hogy a lelkes ünnepélyt diszsonans hang ne zavarja. A beszédeket a következők, a következő helyen fogják mondani:

Alföldi Géza I. éves . . . **Jelinek** Ferencz sirjánál.

Bárdos Ödön III. éves . . . **Hoványi** Lajos dr. sirjánál.

Damjanovich Miklós II. éves . . . **Rulikovszky** Kázmér sirjánál.

Hantke Emil II. éves . . . **Müller** Ottó sirjánál.

Medvigy Gábor III. éves . . . **Nagy** Sándor emléktáblájánál.

Medvigy István III. éves . . . **Kaczián** Ferencz sirjánál.

Molnár Kálmán I. éves . . . **Kudelka** Ferencz dr. sirjánál.

Ormay Lajos II. éves . . . **Személyi** Kálmán dr. sirjánál.

Pongrácz Aladár II. éves . . . **Szigligeti** Ede emléktáblájánál.

Sebő Mihály II. éves . . . **Pösig** Venczel sirjánál.

* **A szépművészeti bizottság ülése.** Nagyvárad város szépművészeti és közlekedési bizottsága tegnap dr. **Bulyovszky József** polgármester elnöklése alatt ülést tartott. Az ülésen **Mezey Mihály**, **Ragány János**, **Komlóssy József**, **Busch Dávid**, **Dus László**, **Bertsey György**, dr. **Sarkadi Lajos**, **Hegedüs Géza**, **Lovass Zsigmond**, **Beczky Lajos** és **Szűts Dezső** jelen voltak. A bizottság első sorban a mérnöki hivatal előterjesztését a városi egységárok revíziójára vonatkozólag vette tárgyalás alá. Az eddig érvényben volt egységárok ugyanis túlmagasaknak bizonyultak. A viszonyokhoz mérve, gyakorlati szempontból itélve, horribilisek voltak az egyes tételek. Most a mérnöki hivatal egy új egységárléptáblázatot dolgozott ki. A közgyűlés és az új egységárléptáblázatot a viznyokoknak megfelelően találta és elfogadta. Ezzel kapcsolatban **Busch Dávid** főmérnök előterjesztést tett egy albizottság működéséről, a rostált kavics mellett foglalt állást, míg a főmérnök az egyes utaknál külön kívánja megállapítani, hogy milyenre van szükség. Így határozott a bizottság is. **Busch** az iránt intézett kérdést, nem-e találná a bizottság célszerűbbnek a sár- és kavics szállítást házi kezelésbe venni? A bizottság nem volt vele egy nézetben, **Bertsey György** és **Lovass Zsigmond** felszólalása után elhatározta, hogy a sár- és kavics hordást a szerződés lejártá után ismét vállalkozónak adja át. A városi kövezések ügyével is foglalkozott a bizottság. A kövezési szerződés **Ländler Ferencz**szel t. i. a közel jövőben lejár. A főmérnök azt ajánlotta, hogy a város a jövőben az apróbb, teljesen javítási jellegű munkákra alkalmazzon egy kövezőt. Ezt az indítványt a bizottság magáévá tette, elhatározva, hogy a kövezési munkák kiadására a jelen szerződés lejártától pályázatot ír ki. A belügyminiszter egy leirata és a kereskedelmi és iparkamara átirata folytán a bizottság foglalkozott a hazai és helyi ipar pártolását célzó intézkedésekkel. Határozatot a bizottság ebben az ügyben nem hozott, elfogadva **Beczky Lajos** indítványát, melynek értelmében ezen intézkedések sokszorosításra a bizottsági tagokkal megismerttetnek.

* **Maróczy Géza Nagyváradon.** A nagyváradi sakkör tudvalevőleg elhatározta, hogy **Charusek Rezsőt** és **Maróczy Gézát**, a hirneves magyar sakk mestereket meghívja Nagyváradra, hogy itt művészetüket bemutassák. A sakkör megbízásából **Gesztesi Ödön** meg is hívta mindkét mestert, azonban **Charousek Rezső** ez időszerint lemondott a sakkjátékról, mivel betegsége nem engedi, hogy a játék izgalmaiban

részt vegyen. A mester elvonultan él Tétényben, hol reméli, hogy a pihenés és a jó levegő meghozza az üdülést. **Maróczy** határozott ígéretet tett arra nézve, hogy ha — mint kilátásban van — jövő hó 18-án Debreczenbe utazik hivatalos ügyében, ez alkalommal **egy napra Nagyváradra jön**. **Maróczy** öt játszmat fog egyszerre tábla nélkül játszani, ezenkívül három játszmat fog egyszerre tanácskozők ellen vezetni.

* **A villamos vasut.** A villamos vasut ügye, a sok kérés után végre ismét zökkenő egyet előre, de hogy mikor leszünk már annyira ezzel a rég vajudó kérdéssel, hogy biztosat tudjunk, még mindég a jövő titka. Alaposan meg lett dolgozva magas protektorok által, hogy egyhamar ne könnyítsen elhagyott forgalmi mizeriáinkon. Ezenkívül munkás viszonyaink és városi pénztárunk érzik ennek a súlyát. Az építési vállalat a megígért 126.000 frtot már régen meg kellett volna kapni a városnak s elesett a pénztár ez összeg kamataitól. A miniszter egy év óta a fiókjában tartja a szerződést s még mindég nem adja meg az engedélyt. Most átvándoroltak az akták egyik miniszteriumból a másikba. A kereskedelmi miniszter értesítette a várost, hogy az iratokat áttette a belügyminiszteriumba.

* **Hitelszövetkezet a kis iparosoknak.** A nagyváradi ipartestület nagy mozgalmat indított egy hitelszövetkezet létesítésére, a melynek célja az lenne, hogy a kisiparosok részére, vállalatok eszközzésénél, olcsó kölcsönt adjon. Az ipartestület a hitelszövetkezet megalakítása tárgyában ma, csütörtökön este ülést tart.

* **Névmagyarosítás.** **Heimann** Benjámín nagyváradi lakos vezetéknévét belügyminiszteri engedéllyel **Horváth**-ra magyarosította.

* **Uj honpolgárok.** **Znugg** Simon és felesége **Pichler Terézia**, továbbá **Znugg Géza**, **Károly** és **János**, **Alajos** osztrák alattvalók, nagyváradi lakosokat felvették a magyar állam kötelékébe. A honpolgári esküt már letették dr. **Bulyovszky József** polgármester kezébe.

* **Körözött rendőrkapitány.** **Segesvár** volt rendőrkapitánya ellen körözést adtak ki, a mely így szól:

»8909. Hivatali sikkasztás büntetése miatt vádolt **Kaufmann** Arthur nagysinkai születésű 39 éves ev. luth. nőtlen volt segesvári rendőrkapitány, beszélt németül, szeszlul, románul, közép-termetű, sugár testalkatu, hosszukás arczu, sápadt arczzsinü, ősz hajju, magas homloku, vereses szemöldökü, szürke szemü, rendes orru, szabályos száju, hiányos fogu, vereses bajuszu, rövidlátó férfi. Segesvárról ismeretlen helyre távozott, a miért az erzsébetvárosi kir. törvényszék fölkéri az illetékes hatóságokat és közegeket, hogy az illetőt saját hatáskörükben nyomozzák s feltalálás esetén tartóztassák le.«

* **Elgázolás.** Egy biciklista tegnap délután a Kőfaragó-utczán elütött egy öreg embert, aki ennek következtében súlyosabb természetű belső sérülést szenvedett. A biciklista elmenekült: most keresi a rendőrség.

* **Betörés a Katonavároson.** Tegnap a hajnali órákban betörték **Illés** Zsigmond katonavárosi szatócs lakására. A tettesek behatoltak a belső szobába is, hol feltörték egy szekrényt, amiből elloptak harmincznégy forint készpénzt. A tettesek elmenekültek s most körözi őket a rendőrség.

* **Elvesztett munkakönyv.** Vasárnap délután **Stern** István festő segéd elvesztette a munkakönyvét. Kéri a megtalálót, hogy adja át a rendőrségen.

Róm. kath. Státusgyűlés.

— Saját tudósítónk távirata. —

Kolozsvár, október 25.

Az erdélyi róm. kath. Státus ezidei közgyűlése ma délelőtt nyílt meg nagy érdeklődés mellett a kegyesrendiek gimnáziumának dísztermében, melyet megelőzőleg a főtéri templomban ünnepélyes Veni Sancte volt.

Fél 11 órakor nagy éljenzés között megjelentek: *Majláth* Gusztáv erdélyi püspök, továbbá *Meszlényi* Gyula és *Wolafka* püspökök.

Majláth püspök a Státusgyűlést körülbelül a következő rögtönzött beszéddel nyitotta meg:

Nagyon sok és fontos tény vár megoldásra. Kéri, hogy az idő rövidsége miatt mentsék fel az alól, hogy hosszabb bevezetést tartson. Szíve mélyéből üdvözlí a Státusgyűlés vendégét: *Meszlényi* szathmári püspököt. A jelen időt annyira komolynak tartja, hogy nem beszédre, hanem tettekre van szükség. Örömeinek ad kifejezést, hogy a holnapi ünnepély oly szépnek ígérkezik. Meglátja a nép, hogy nincs egyedül, midőn az Isten imádásán összegyűl, midőn hazánk nagyasszonyának ünnepét üli. Látni fogja a nép, hogy az urak vele együtt éreznek. Mert hiába intjük a népet vallásosságra, ha neki buzdító példát nem adunk. A holnapi ünnep pedig nagyon alkalmas lesz erre.

De ez csak a kezdet. Teljes őszinteséggel akar szólni, azt óhajtja, hogy a hitközöny eloszoljék s nem fog addig nyugodni, míg a gyűlés minden egyes tagját oda nem tereli, honnan ő maga is minden bizalmát, bátorságát meríti, t. i. az oltárhoz. Hitünket nemcsak szóval, hanem tettekkel is meg kell vallanunk. Isten kegyelmére van szükségünk. Mert csak így teljesíthetjük azokat a feladatokat, melyeket a haza ránk ró. A népet anyagilag kell segíteni és szellemileg; meg kell óvni a hamis prófétáktól, t. i. a szociáldemokratáktól, kik a népet félrevezetik. Ezen társadalmi uton kell segíteni. Munkás, legény egyleteket, olvasó köröket, népkönyvtárakat kell alakítani. A nyomort is enyhíteni kell szegényegyletek létesítése által. Felhozza elismerőleg Szent Antal-kenyerének intézményét, melyet a kolozsvári barátoknál meghonosítottak; tegnap a kiosztásnál 200-nál több szegény kapott kenyeret. A népnek kenyér, nemcsak szó kell. Erre ő a gyűlés támogatását kéri, a mit remélve, megnyitott-nak nyilvánítja a gyűlést.

Ezután dr. *Uffalussy* József felolvasta az igazoló bizottság jelentését. Meghivatott 68 egyházi és 136 világi tag; megjelent 52 egyházi és 69 világi, kik igazoltattak.

Költözködés lövöldözéssel.

A legsimább, legtakarosabb neme a költözködésnek pl. az, a mit *Tauszky* rendez. Előállanak nagy öblös kipárnázott kocsik s erős vállu emberek behúrozolnak mindent.

És legkinosabb neme a huzcolkodásnak az, amit *Nagy* Sándor és *Nemes* Gábor álmosdi lakosok rögtönöztek fegyverropogással, puskapor füstben, pattogó ólomgöbcsék közt. Ilyen huzcolkodásra még a legöregebb álmosdi emberek sem emlékeznek, de még a környéken sem.

Igy mindketten, t. i. *Tauszky* és *Nagy* Sándor, ill. *Nemes* Gábor mindkét irányban a legnagyobb rekordot érték el.

A dolog úgy történt, hogy *Nagy* Sándor álmosdi lakos megvette — valószínűleg árverésen — *Nemes* Gábor házát. *Nemes* Gábornak f. hó 21-én kellett volna kiköltözködni s helyet adni *Nagy* Sándornak, de ez sehogy se ment.

Nagy Sándor tehát cselhez folyamodott. Megleste, hogy mikor megy el hazulról *Nemes* Gábor és az ő holmiját mindenestül kirakatta, maga pedig tüstént behúrozkodott. Éktelen ha-

ragra gerjett *Nemes* Gábor, mikor összes holmiját az utczán meglátta és leste az alkalmat hogy mikor fizethetné ezt vissza. Még azon este megleste, a midőn *Nagy* Sándor az utczára lépett és fegyverét rásütötte. A sötétben azonban elhibázta szerencsére a célzást, mert csak pár nem sréteget kapott a *Nagy* Sándor lába szára. És most *Nagy* Sándor gerjett haragra és meg is fenyegette *Nemes*st:

— Eddig pénzzel fizettem kendnek, de most mással is fizetek.

Az ígéretet tett követte. *Nagy* Sándor fiával, *Károlylyal* késő este megindult keresni a faluban *Nemes*st. Meg is találta, amint egy ház ajtajában kesergett.

Nagy Károly erre előre ugrott s a sötétben egy hatlövetű revolverrel 5-ször lőtt a löczán busuló *Nemes*re.

A nagy lövöldözésre előszaladt a félfa népe s a revolveres támadókat elfogta s átadta a nagylétai cse. dörömsnek, mely a tetteseket a székelyhídi járásbíróhoz börtönébe kísérte be *Nemes* Gáborral együtt.

Csodák csodája, hogy *Nemes*nek csak az oldalát horzsolta gyengén egy golyó, a többi mind elkerülte.

EGYESÜLETEK.

Választmányi ülés a kath. körben.

A kath. körök országos szövetsége f. évi nov. 8-án tartja az első közgyűlését Budapesten. E szövetségnek a nagyváradi kath. kör is tagja lévén, a közgyűlésre két képviselőt kell küldenie s ez ügyben tartott tegnap délután 6 órakor rendkívüli ülést a kör választmánya.

Az ülésen *Dús* László elnököt, jelen voltak: *Gálbory* Sámuel, dr. *Hoványi* Gyula, *Gábrily* Lajos, *Gyalokay* János, dr. *Vucskics* Gyula, *Géczy* Lajos, *Frankó* Endre, *Grám* Sylveszter, *Tóth* Márton, *Weidlich* István, *Kellemen* Kálmán, *Karger* Sándor, *Jelinek* Ferencz, *Imrik* Gusztáv titkár.

Elnök előterjeszti a gyűlés összehívásának okát, hogy t. i. a kath. körök kongresszusára két tagot küldjön a választmány. Egyhangulag elhatározták, hogy báró *Gerliczy* Ferencz és *Palotay* László elnököket kéri fel, hogy a kongresszuson a kört képviseljék.

A folyó ügyek kerültek ezután a tárgyalásra. Pénztárak jelentést nyújtott be a pénztár állapotáról és a hátralékos tagdíjakról *Dus* L., *Böszörményi* Géza, *Bereczky* Géza, *Tóth* M. és *Imrik* G. bizatnak meg, hogy ez ügyben tanácskozzanak és a nov. 8-án tartandó rendes vál. ülésre jelentést tegyenek.

Háznagyot felhatalmazták két fogas beszerzésére.

Uj tagokul felvették: ifj. *Strobec* Károly és *Kovács* Márton, kikkel a tagok létszáma 356.

Mérmők és építészek összejövetele.

Van szerencsém az igen tisztelt kartárs urak szíves tudomására hozni, hogy folyó hó 27-én, azaz pénteken este 1/8 órakor a Bazar vendéglő külön helyiségében rendes összejövetel fog tartatni, a melyre tisztelettel kérem, hogy minél teljesebb számban jelenjenek meg. Nagyváradi 1899. október hó 25. Kiváló tisztelettel a titkár.

TANUGY.

Kereskedelmi esti szaktanfolyam.

A Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok tegnap tartott választmányi ülésében elhatározta, hogy az általa fenntartott »felső kereskedelmi iskolá«-val kapcsolatosan már a folyó évben egy kereskedelmi esti szaktanfolyamot létesít s az azon esetre ha elegendő számú hallgató jelentkezik, f. évi november 2-án már meg is nyitja.

Az esti tanfolyamnak célja, hogy kereskedősegeek és az olyan egyének, kiknek nem állott módjukban, hogy kereskedelmi iskolát végezzenek, mint állami és törvényhatósági vagy községi hivatalban alkalmazottak, magukat a kereskedelmi tudományok némely ágában, illetve a kereskedelmi iroda szolgálatra kiképezzék.

Az oktatást a felső kereskedelmi iskola igazgatójának felügyelete alatt ezen iskola tanárai eszközlik. A tanfolyamot a Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok tartja fenn, az engedi át a felső kereskedelmi iskola tantermeit, valamint a szükséges tanszereket és gyakorolja a közvetlen felügyeleti jogot.

A záró vizsgálatok a vallás és közoktatásügyi, valamint a kereskedelmügyi m. kir. nagyméltóságú miniszterek iparoktatási főigazgatója, illetve miniszteri biztosának, mint társelembékek jelenlétében tartatnak meg, kik a vizsgálatok eredményéről szóló bizonyítványokat alá is írják.

E tanfolyamon, mely minden év október elsején s csak a jelen évben november 2-án veszi kezdetét és nyolcz hónapig tart, kiterjed az oktatás:

1. Magyar fogalmazási gyakorlatokra
2. Kereskedelmi levelezésre.
3. Könyvviteltanra.
4. Kereskedelmi számtanra.
5. Kereskedelmi- és váltóismeretekre — és
6. Kereskedelmi földrajzra.

Az oktatás hétköznapokon, hetenkint négyszer, esti 8 órától 10 óráig tartatik.

A tanfolyamra felvételtnek oly 15-ik életévüket betöltött egyének, kik a kereskedőtanoncziskolát legalább elégséges eredménnyel, vagy a kik a gymnasium, reáliskola vagy polgári iskola legalább második osztályát sikerrel végezték. — Ily bizonyítvány hiányában csak felvételi vizsgálat szolgálhat alapul a felvételre.

A felvételi vizsgálat szóbeli és írásbeli. Dija 10 korona.

A beiratási díj minden egyes tanfolyamon 10 korona, a Kereskedelmi Csarnok tagjainál működő segédek, valamint a Kereskedő Ifjak Körének tagjai azonban beiratási a díj fizetése alól fel vannak mentve.

A tandíj a nyolcz havi tanfolyamra 48 korona, mely rendszerint a beiratás alkalmával azonnal lefizetendő, de kellő kezesség mellett két részletben is fizethető.

A beiratások f. hó 26-ik napjától kezdve f. évi november hó napjáig bezárólag naponta délután 3—5 óráig a felső kereskedelmi iskola igazgatói irodájában eszközöltetnek.

Felhívom tehát mindazokat, kik a kereskedelmi esti szaktanfolyamra beiratkozni kívánnak, hogy ezt a fent kitett határidőig teljesítsék. Mivel a tanfolyam csak abban az esetben nyílik meg, ha legalább 30 hallgató jelentkezik. Nagyváradi, 1899. évi október 25-én.

Dr. *Hoványi* Géza.

a Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok iskolabizottságának elnöke.

IPARÜGY.

Ipartestületi ülés.

Az ipartestület előjárósága »ma«-csütörtökön este 5 órakor a saját helyiségében előjárói ülést tart. Ezen ülés egyik tárgyát képezi az ipartestületi hitelszövetkezet megalakításának elhatározásáról szóló emlékirat tárgyalása, melyben az elnökség arra kér felhatalmazást, hogy az országos központi hitelszövetkezet védszárnyai alatt megalkothassa az ipartestületi hitelszövetkezetet. Ezen, az iparosokra nézve kiváló fontossággal bíró ügy kívánatosná teszi, hogy előjáróságunk minden egyes tagja a gyűlésen megjelenni el ne mulasztja.

Törvényeink és szabályaink rendeletei szerint az ipartestületi előjárói ülések nyilvánosak s így ezen minden érdekelt részt vehet, de hozzászólási joga nincs. Az ez ülésen előterjesztendő ügyek oly kiváló fontossággal bírnak, miszerint kívánatosnak tartom, hogy ezen ülésen iparos polgártársaim tömegesen vegyenek részt. Különös súlyt fektetek arra, hogy az ipartestület kebelében működő szakosztály tagjai

az ülésen megjelenésük által igazolják azt, hogy az alkotandó szövetkezet ügyét nem csak szükségessé tartják, de olyannak ismerik el, amelynek létesítése az iparosok jövőbeni boldogulását van hivatva előmozdítani.

Kelt Nagyváradon, 1899. október 25-én.

Bertsey György,
ipartestületi elnök.

TAVIRATOK.

Személyi hír.

Bécs, okt. 25. Perczel Dezső, a magyar képviselőház elnöke, tegnap este ideérkezett. (M. T. I.)

A pénzügyi bizottság.

Budapest, október 25. A pénzügyi bizottság mai ülésén Széll miniszterelnök kijelentette, hogy Fiume kizárólag magyar terület és hogy Maylanderékkal nem tárgyal, de rendelkezni fog velük.

Budapest, okt. 25. Lukács miniszter hétfőn beadja az indemnitás törvényjavaslatát a jövő év első negyedéért.

Egy dühöngő vérfürdője.

Békés, okt. 25. (Saj. tud. táv.) Zsigu Lajos békési napszámos szóváltás miatt rettenetes dühre gerjedt s ennek következtében kirántotta élesre fent kését csizmaszára mellől s azzal anyját és leányát megölte. Anyjával borzasztó módon dulakodott s e közben hasát fölmetszette, torkát a törzsben elvágta. Lajos fia látta a vérengzést s anyjával a rendőrségre szaladt, mire azonban már visszatértek, a gyilkos már magát is kivégezte.

Az osztrák botrányfészek.

Bécs, okt. 25. (Saj. tud. táv.) A többség szónokai ma egyenkint kijelentették a Reischrath ülésén bizalmatlanságukat a kormány iránt. Stranski ifju cseh és társai a miniszterelnököt és Kindingen igazságügyminisztert hülyének bárgunak, a németek és csehek pedig, egymást legazemberezték.

Elhunyt pánszláv esperes.

Szarvas, okt. 25. (Saj. tud. táv.) A szarvasi tót nyelvű ág. ev. ref. egyházkerület esperese, Achim Ádám meghalt. Az elhunytat gyakran vádolta a sajtó pánszlávizmussal, a szarvasi magyar társadalom pedig teljesen megvolt győződve pánszláv érzelmeiről. Ő alapította a kondorosi egyházat, melynek 200 hold földet hagyott.

Elveszett bűnügyi iratok.

Szentes, okt. 25. Megbízható helyről való értesülés szerint a Sima Ferencz elleni bűnügyekre vonatkozó akták Hubacsek Pál vizsgálóbíró vagy Hodossy Lajos törvényszéki elnök kezén elvesztek. A bűnügyi iratok okirathamisításról, csalásról, sikkasztásról és hűtlen kezelés büntetéről szóltak. Sima mentelmi jogát ezekben az ügyekben már július hó elején függesztette föl a képviselőház, de a vizsgálóbíró mindaddig még ki sem hallgatta a fővádlottat, holott a miniszterium utasította a bíróságokat, hogy január 1-ig, a mikor az új bűnvádi eljárás lép életbe, lehetőleg minden folyamatban lévő bűnügyet befejezzenek. A törvényszéki elnök és a vizsgálóbíró egymáson keresi az elveszett aktákat. Szentesről a 48-as Kossut-kör részéről küldöttség készül ebben az ügyben panaszt tenni a miniszterelnöknél és az igazságügyminiszternél. (M. T. I.)

„Jelen“ miatt halál.

Arad, oki. 25. (Saj. tud. táv.) Molnár János mikalakai iparossegédet a szemlén, mert a jelentkezésnél »Jelent« mondott, lecsukták, bár mentegetődzött, hogy nem tüntetésből mondta. A büntetést annyira szívére vette az iparossegéd, hogy kiszabadulván szegényében felakasztotta magát.

KÖZGAZDASÁG.

Kamarai ülések.

A kereskedelmi osztály ülése.

A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara helyiségében tegnap két ülés volt.

Jelen voltak: Reismann Mór elnök, Huzella Gyula, Schwartz Antal, Ternyei Antal, Deutsch K. I., Frankl Lázár beltagok, dr. Sarkadi Lajos titkár, Fuszek Lajos irodatiszt.

Elnök részvétellel jelentette be Ullmann Izidor beltag halálát s hogy helyette a mai ülésre Deutsch K. I. póttagot hívta be, a kit üdvözöl.

Titkár előterjesztette a kamara jövő évi költségelőirányzatát s ezzel kapcsolatban a nagyváradai iparoktatási bizottság két rendbeli megkeresését; az egyikben kéri a rajztanítói tanfolyam részére megszavazott 90 frt segélynek a jövő évi rajztanfolyamra való fenntartását, — a másikban az iparos segédek szakrajztanfolyama részére az eddigi 100 frt segély helyett évi 200 frt segélyt kérnek.

A költségvetés szerint az 1900. évre 20800 kor. — fill. bevétel és 20682 kor. — fill. kiadás van előirányozva.

Reismann Mór szeretne meggyőződni, hogy van-e sikere a szakrajztanfolyamnak.

Dr. Sarkadi Lajos ajánja a szakrajztanfolyamra vonatkozó kérelem teljesítését, mert e tanfolyam nagyfontossága.

Schwarz Antal a későbbi kiállításra akar takarékoskodni, mert akkor sok kiadása lesz a kamarának.

A szakrajztanfolyamra a 200 frtot megszavazták. — A rajztanítói tanfolyamra már megszavazott 90 frtot a jövő évben megadják. Egyébként a költségvetést elfogadták.

A temesvári társakamara kéri, hogy a bírósági végrehajtók felől intézkedő 1871. évi XLI. t.-cz. módosítása iránt a miniszterhez intézett feliratát pártolja a nagyváradai kamara, hasonló irányu felterjesztéssel. A végrehajtók államosításának s jogi képzettséghez köttessék.

Hasonszellemű felirattal pártolják.

A pozsonyi kamara kéri, hogy Schulpe Györgynek a vasárnapi munkaszünet kiterjesztése és a munkás bérfizetések megváltoztatása iránt a keresk. miniszterhez intézett kérvényt hasonszellemben pártolja a kamara.

A munkaszünetre vonatkozó azon javaslatot, hogy a kereskedések rendelet utján esti 8 órák bezárára köteleztessenek, — nem pártolják, egyebekben azonban pártolják az átiratot.

Az utóbbi időben sok panasz érkezett a kamarához, hogy a nagyváradai vasutállomáson a gabonaszállításoknál a közönség károsodásnak van kitéve kocsihiány miatt. Titkár indítványozza, hogy az ügy sürgős volta miatt táviratilag kérje a kamara a minisztertől a szállítás és kivitel akadályainak gyors elhárítását.

Az indítványt olyképen fogadták el, hogy az akadály elhárítása végett átiratban megkeresik az üzletvezetőséget.

Titkár előterjeszti, hogy a kamara már több ízben kérte a minisztert, hogy Nagyvárad város forgalmára nézve a menetrend helyesebb beosztásával újabb vonatok rendszeresítenessenek, de ezt a kérelmet a miniszter nem teljesítette. Az éjjeli vonatok tulsufoltak, hogy az éjjeli utazás majdnem elviselhetetlen, miért is indítványozza titkár, hogy javaslatot tegyen az osztály a teljes ülés elé, miszerint a kamara felterjesztést intézzen a miniszterhez az iránt, hogy ha újabb vonatokat rendszeresíteni nem lehet, utasítsa a vasut igazgatóságát arra, mi-

szerint a Nagyvárad és Budapest között közlekedő éjjeli vonatknál elegendő kocsi álljon a közönség rendelkezésére.

Az indítványt akként fogadták el, hogy a személyvonatoknál is legyenek hálókocsik s a gyorsvonatoknál III. oszt. is rendezzessék be.

Az iparos osztály ülése.

A kereskedelmi és iparkamara iparos osztálya délután 5 órakor tartotta ülését.

Jelen voltak: Bertsey György elnök, ifj. Moskovits Mór, Milibák József, Mihalovits János, Óváry Lajos, Voszka Ferencz, Rendes Vilmos, Mészáros József, Aufrecht Mór, Rozsly Géza, Weisz Károly, dr. Sarkadi Lajos titkár, Fuszek Lajos irodatiszt.

Titkár előterjesztette a kamara 1900. évi költségelőirányzat-tervezetét, az ipartestület két rendbeli kérvényével. A költségvetés és a kérelmek fentebb, a keresk. osztály ülésében vannak ismertetve.

Az iparosztály a költségvetést elfogadta, a szakrajztanfolyamra kért emeléssel együtt.

A kamarai illeték emelése.

Bertsey György indítványt tesz. Arra törekszik, hogy az iparos és kereskedő minél kevesebb százalékot fizessenek. Az ipartestületek előjáróságának előterjesztést tett megyei kiállításra, melyet ismertettünk. Hiszi, hogy keresztül viszik, de számítanak a kamara támogatására, sőt vezetésére. A teljes ülés bizonyára pártolja a kiállítást. Meg kell mutatni a külön vámterület előtt, hogy van gyáripárunk és kézműipárunk. A kiállításához pénz kell. Indítványozza, hogy a kiállítás céljaira 3 éven át a kamarai illetéket 2%-al felemeljék. Titkár terjeszti ezt írásban a kamarai teljes ülés elé. Igy 20,000 korona állna a kiállítás rendelkezésére. Ehhez az ipartestület 4—5 ezer frttal járul. Igy nem lenne deficit. A kormánytól is kapnánk segélyt. Kéri ezt elfogadni.

Aufricht Mór üdvösnek tartja az eszmét, de a % felemeléshez nem járul, mert még költségvetés nincs. Van egy biharmegyei gazdasági egyesület, ez is hozzá kell, hogy járuljon. Erre nézve kell információ. Ezért most még korai. Ha deficit lesz, akkor lehet azt törleszteni. Ezért nem helyesli a felemelést, de a kiállítást pártolja.

Dr. Sarkadi Lajos pártolja Bertsey indítványát. Ha nem lesz deficit, lesz a kamarának egy tőkéje. Ugy is kell, mert pl. a fa- és fémipari szakiskola felállításához hozzá kell járulni. A kiállítás nagy forgalmat csinál s megismerik Nagyvárad iparát. A felemelés csekély különben is.

Bertsey György: A törekvése az, hogy minél kevesebb megterheléssel járjon. Akkor itt lesz az iparos kongresszus. A megyéhez és a gazd. együlethez is átirat s mint halljuk, örömmel fogadják. A 4000 frtot a kormány is megadja a gazd. egyesületnek. Az E. M. K. E. is itt tartja közgyűlését a kiállításkor. Igy a városnak, kereskedelem és iparnak előnyére lesz a kiállítás. Ő takarékos. A megyében és Váradon az adó emelkedett s így több jön be.

Weisz Károly régebben, mikor szóban volt, ő és Bertsey is ellene volt az orsz. kiállításnak. A kiállítás után szomorú kép fogna lenni, mint a példák mutatják. A kiállítás csak szép eszme; előnye a fővárosban van. De hol állunk ma, milyen szomorú időben. El nem hallgathatja, hogy a múlt évben, nagy mozgalom volt a 2 frt ipartestületi tagság miatt. Erre a szegénység készítette őket. A felemelés rossz vért fog szülni az iparosok között. Teng az iparos, honnan fizessen. Nem járul az emeléshez.

Óváry Lajos szükségesnek tartja a megyei kiállítást, ez fontosabb, mint egy országos

kiállítás, a hol észre sem vesznek. A 2% felemelés miatt a kereskedők panaszkodhatnak. Előre kell pénzről gondoskodni. Haszon nem lesz, csak erkölcsi. Áldozni kell erre és pedig a zömnek, a mely meg sem érzi. A 1/2% felemelés biztosítaná a sikert. Megszavazza az emelést, de csak 3 évre.

Rendes Vilmos pártolja a kiállítást, de megterhelne vele a legszegényebb iparost, akinek nem lesz haszna a kiállítástól. Alternatív indítványt tesz, pl. akik 600 frt egyenes adót fizetnek, 2%-ot fizessenek, vagy a nagyobb iparosok és kereskedőktől gyűjtsenek s e mellett 1%-al emeljék az illetéket.

Milibák József belemegy az emelésbe, mert ha valamint akarunk, pénz kell hozzá. Az emelés nem sok, s a kiállítás dicsőséget hoz.

Ifj. Moskovits Mór: kívánja a kiállítást. De megszívlelendő Weisz véleménye, fontos az iparosra a kiállítás erkölcsileg. Meg kell kérdezni a kereskedőket is. Jobb volna ám egy kimutatás, hogy ki mennyit ad a kiállításához.

Bertsey György válaszol Weisznek, Rendesnek. Hosszabb beszédben ajánlja indítványát.

Az indítványt egyhangulag elfogadták.

A kereskedelmi miniszter véleményadásra bírta fel a kamarát, vajjon a faeczet fogyasztása közegészségi szempontból csupán ipari célokra korlátozhatók-e s minthogy a belügyminiszter véleménye szerint a közegészségre a fa száraz elparolása után nyert és kellően megtisztított faeczet nem kifogásoltatott, nem volna-e célszerű, hogy az eczetfélék az eredetüket feltüntető jelzésekkel kerüljenek forgalomba.

Az osztályülés véleményezi, hogy az egyes eczetfélék az eredetüket feltüntető jelzésekkel látassanak el.

A miniszter véleményt kér arra, hogy a járgánnyal vagy motorral hajtott sóórló malomok telep-engedélyhez kötendők-e?

Az osztály ülés véleményezi, hogy az ipari felvirágzás érdekében, mivel remélhető az iparban a motorok terjedése, a telep-engedély nem szükséges, de csak ha a sóórlás melléküléként üzetik.

A nagyváradai ipartestület kéri a kamarát, hogy tegye meg a lépéseket a miniszternél, Nagyváradon egy fa-, ércz- és fémipari tanműhely, illetve szakiskola felállítása iránt.

Bertsey: ilyen intézmény felállítására ez a legalkalmasabb idő. Eddig az épület volt az akadály. Most rendelkezésére áll a városnak a fűzeséri laktanya és a volt járvány kórház.

Az ipartestület kérelméhez képest előterjesztést tesznek a teljesülésnek, hogy írjon fel e tárgyban a miniszterhez.

Az élesztő kereskedők egy része körlevelekben élesztő gyárosoknak adják ki magukat. Az élesztő gyárosok megkeresték a kamarát, hogy ezen üzelmek megállítását végett a kereskedelmi miniszternél tegyen a kamara lépéseket.

Az ipartörvény intézkedik a hamis elnevezés használata ellen, így konkrét esetről fel kell jelenteni. A kamara eljár a bejelentett esetben s feljelentést tesz illetékes helyen.

Ezzel véget ért az ülés.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, október 25.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	368. 1/2
Magyar hitel	372. 3/4
Allamvasut	339.—
Rimamurányi	386. 1/2
Magyar jelzálog	235.—
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—

Magyar leszámítoló	251. 1/2
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Határidők.

Budapest, október 25.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	7.95
Buza áprilisra	8.44
Uj tengeri	5.11
Rozs okt.	6.84
Zab okt.	5.26
Káposzta, repce, aug.	—

Készárú 25,000 mm. változatlan.

Bécs, október 25.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	369.20
Magyar hitel	375.—
Allamvasut	327.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. október 25-én.

Magyar aranyjárdék 4%	115.85
Magyar koronajárdék	95.10
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	119.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	99.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	118.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	94.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	99.—
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	162.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	137.75
Osztrák járdék papirban	99.35
Osztrák járdék ezüstben	99.15
Osztrák járdék aranyban	117.25
Osztrák korona járdék	99.50
Osztrák államsorsjegyek	134.50
Osztrák magyar bankrészevény	905.—
Magyar hitelbankrészevény	376.25
Osztrák hitelintézeti részevény	371.30
Párisi vista	328.—
20 frankos arany (Napoleon'or)	9.57
Németbirodalmi márka	120.70
London vista	47.80
20 márkás arany	11.77

A szorkeztetésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

SÜRGÖNY.

HENRY CIRCUS

Szenzációs látványosság.

Vadászat a szerencse után.

Bővebb látható a szerdai hirdetésken

Ma csütörtökön október hó 26-én este 8 órakor

Gala-Estély

különösen válogatott műsor, milyen még itt Nagyváradon nem mutatott.

— Bővebbet a napi falragazokon. —

Helyárak: Zártszék 1—3-ik sorig számozva 1 frt. I. hely 80 kr., II. hely 50kr., karzat 25 kr. Katonák őrmestertől lefelé és gyermekek 10 éven alul vasár- és ünnepnapok kivételével fizetnek: Helyárak: Zártszéken 60 kr., II. hely 30kr., karzat 20 kr.

Részletes műsor 10 krért este a jegyszéknél kapható.

Naponta kivétel nélkül este 8 órakor, ünnep és vasárnapokon délután 4 és este 8 órakor leendő előadás. — Jegyek valamennyi ülőhelyre előre válthatók délelőtt 10 órától délután 6-ig Pauker Dániel papirkereskedésében a Szent László-téren.

A nappali pénztár délelőtt 11 órától délután 1-ig és este 7 órától az előadás végéig lesz nyitva.

Jegyek előre válthatók Pauker Dániel ur kereskedésében.

Pénztárnyitás 7 órakor. Kezdeté 8 órakor.

A társulat csak rövid ideig marad Nagyváradon.

Számos látogatásért esd

mély tisztelettel

Henry,

tulajdonos és igazgató

Friss Maroni.

Telefon 249.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására hozni miszerint

fűszer-, gyarmat-áru, festék-, anyag-, bor- és ásványvíz-kereskedésünket

az idény alkalmával a legkitünőbb chinai és orosz theákkal valódi jamaicai, cuba, portorricco és braziliai rumokkal, francia és a legkedveltebb magyar cognaccal, Francia és Magyar pezsgő valódi tőkén termelt peccsenye, asztali, dessert és gyógyborokkal, ugy a a legkitünőbb liquerekkel rendeztük be. Raktáron tartjuk továbbá a legkedveltebb theasüteményeket, csokoládék és cukorka különlegességeket. Naponta friss kassai és prágai sódar, császárhús, debreczeni kolbász, franckfurti virstli s itt még fel nem sorolt hideg felvágottak, ementhali, trappista groyer, s mindenféle dessert sajtok, déli és candirozott gyümölcsök a legkedveltebbek, kitünő zamatos cuba, gyöngy, jáva és mocca kávé nagyraktárunkat a legjutányosabb napi árak mellett.

A midőn ezt b. tudomására hozzuk, kérjük szíves pártolását, biztosítván, hogy az áruk minőségével, mint szolid áraink, pontos és lelkiismeretes kiszolgálásunkkal teljes megelégedését sikerülend megnyerni.

Kiváló tisztelettel

Csordás Testvérek

Nagyvárad,

Szent László-tér, Takarékpénztár épület.

I d e i f ü g e.

Gottschlig Agoston-féle rum lerakat.

Naponta kiváló minora éremeltéri eseménye szöve.